

Dosarul nr. 2ra-147/23
2-21148350-01-2ra-27012023

Prima instanță - (Judecătoria Chișinău, sediul Centru) jud: A. Mardari
Instanța de apel - (Curtea de Apel Chișinău) jud: A. Panov, M. Anton, O. Cojocaru

DECIZIE

16 august 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător

Tamara Chișca-Doneva

judecători

Viorica Puica

Oxana Parfeni

Aliona Donos

Ion Malanciuc

examinând recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și recursul declarat de Pantelei Deresco reprezentat de avocatul Valentin Golubciuc, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Pantelei Deresco împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Procuratura Generală a Republicii Moldova și Procuratura Anticorupție, cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 octombrie 2022,

c o n s t a t ă:

La 5 octombrie 2021, Pantelei Deresco a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Procuratura Anticorupție, prin care a solicitat încasarea sumei de 500 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, 10 000 cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, 3 188,46 de lei cu titlu de cheltuieli de transport.

În motivarea acțiunii, reclamantul a relatat că la 20 aprilie 2012 Procuratura r-lui Ialoveni a pornit în privința sa cauza penală XXX, conform elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. XXX din Codul penal, ulterior cauza penală a fost transmisă conform competenței al Procuratura Anticorupție.

La 20 februarie 2014, reclamantul a fost recunoscut în calitate de bănuit, iar la 27 februarie 2014, a fost recunoscut în calitate de învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. XXX din Codul penal.

Ulterior, cauza penală a fost expediată la Judecătoria r-lui Ialoveni, iar prin încheierea Judecătorului C. Crețu din 10 martie 2014, cauza penală a fost numită spre examinare pentru 18 iunie 2014.

A menționat că interesele reclamantului în instanța de judecată, din 17 iunie 2014, le-a reprezentat avocatul Valentin Golubciuc.

Pe parcursul examinării cauzei în instanța de judecată, începând cu 18 iunie 2014 și până la 4 martie 2020, când a fost pronunțată sentința, s-au petrecut 31 ședințe, dintre care 26 ședințe au fost amânate din motivul a 5 procurori din cadrul Procuraturii Anticorupție, ce nemotivat nu s-au prezentat la ședințele fixate sau din cauza că au fost desemnați alți procurori.

Ulterior, prin sentința Judecătoriei Hâncești, sediul Ialoveni din 4 martie 2020, procesul penal în privința reclamantului pe XXX din Codul penal a fost încetat pe motiv că fapta constituie o contravenție. Procesul contravențional pe art. 313 din Codul contravențional, de asemenea a fost încetat pe motivul intervenirii termenului de prescripție de tragere la răspundere contravențională.

La data de 19 martie 2020 reclamantul a contestat cu apel sentința din 4 martie 2020.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 11 noiembrie 2020 a fost admis apelul, iar reclamantul a fost achitat.

Ulterior, la 22 ianuarie 2021, procurorii au declarat recurs ordinar împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 11 noiembrie 2020, care la 31 martie 2021 a fost declarat inadmisibili de către Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție.

În contextul circumstanțelor menționate, reclamantul consideră că Procuratură Anticorupție cât și Procuratura Generală, urmează să-i repare, în mod solidar, prejudiciul moral cauzat estimat în sumă de 500 000 lei.

Or, după cum s-a relatat, la examinarea cauzei penale au fost 31 ședințe de judecată, dintre care 26 de ședințe au fost amânate din vina procurorilor care nu s-au prezentat la ședințe sau au fost anulate din cauza că au fost înlocuiți.

De asemenea, reclamantul consideră că avocatului său urmează să-i fie restituită suma de 3 188,46 lei cu titlu de cheltuieli pentru transport, pentru combustibilul consumat, or, conform portalului de internet Google distanța în km dintre com. Stăuceni (unde locuiește avocatul) și or. Ialoveni (unde s-au desfășurat ședințele de judecată) constituie 29,4 km, iar tur-retur 58,8 km. La 26 ședințe de judecată avocatul a parcurs cu automobilul său 1 528,8 km.

Referitor la cheltuielile de asistență juridică, reclamantul a menționat că, conform contractului de asistență juridică nr.21 din 20 mai 2021 și bonului de plată seria QL nr. 641914, a achitat avocatului suma de 10 000 lei, care, la fel, urmează să fie restituită din contul pârâților.

Prin încheierea protocolară a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 2 martie 2022, în calitate de intervenienți accesorii, în proces au fost atrași Procuratura Generală a Republicii Moldova și Procuratura Anticorupție.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 18 aprilie 2022, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată.

S-a încasat din contul statului prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Pantelei Deresco, suma în mărime de 20 000 lei, cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

S-a încasat din contul statului prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Pantelei Deresco, suma în mărime de 2 000 lei, cu titlu de compensare a cheltuielilor de asistență juridică.

În rest, acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

La 29 aprilie 2022, avocatul Valentin Golubciuc, în interesele apelantului Pantelei Deresco, a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii primei instanțe, iar la 27 iulie 2022, a depus cerere de apel motivată, solicitând casarea integrală a hotărârii, cu emiterea unei hotărâri noi, prin care acțiunea să fie admisă integral.

La 26 august 2022, Ministerului Justiției a depus apel incident împotriva hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 18 aprilie 2022, solicitând casarea hotărârii, cu emiterea unei hotărâri noi de respingere integrală a acțiunii civile ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 20 octombrie 2022, s-a respins, ca fiind neîntemeiat, apelul declarat de avocatul Valentin Golubciuc în interesele apelantului Pantelei Deresco și apelul incident declarat de Ministerul Justiției și s-a menținut hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 18 aprilie 2022.

La 26 decembrie 2022, reprezentantul recurentului Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Irina Bîtca, a depus cerere de recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 octombrie 2022 și a hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 18 aprilie 2022, cu emiterea unei hotărâri noi de respingere integrală a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

În motivarea recursului, a invocat că decizia instanței de apel este neîntemeiată și pasibilă de casare, în temeiul prevederilor art. 432 alin. (2) lit. c) și alin. (4) din Codul de procedură civilă.

În context, a susținut că instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material ce țin de repararea prejudiciului cauzat prin preținsele acțiuni ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

A indicat că legiuitorul, în temeiul art. 6 din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, a prevăzut expres care sunt cazurile în care survine dreptul persoanei la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Astfel, unul din aceste drepturi este și devenirea definitivă și irevocabilă a sentinței de achitare (lit. a) art.6).

Însă, pentru aplicabilitatea prevederilor din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998, necesită a fi întrunite cumulativ, atât circumstanțele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 - cazurile de reparare a

prejudiciului material și moral. Normele legale în cauză sunt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

Prin prisma art. 3 din Lege, reține că este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; efectuării ilegale. în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; supunerii ilegale la arest administrativ, reținerii administrative ilegale sau aplicării ilegale a amenzi administrative de către instanța de judecată: efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației: ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

La cazul din speță, a remarcat că, instanțele inferioare corect au constatat că în privința intimatului/reclamantului a fost emisă sentință de achitare. Acest aspect nici nu a fost negat sau contestat de către Ministerul Justiției.

Totuși, consideră că motivarea instanțelor precum că reclamantul este în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat în conformitate cu prevederile Legii nr.1545, dat fiind faptul că în speță se întrunesc temeiurile stabilite de art. 3 și art. 6, este nefondată și eronată, în condițiile în care conform prevederilor art.3 alin. (1) din Legea nr. 1545, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală [...]. în condițiile normei enunțate, deduce că nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului.

În această ordine de idei, în vederea invocării aplicabilității Legii nr. 1545, a accentuat că este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept. Respectiv, dacă se demonstrează printr-un act judecătorec de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana. Or, instanța de fond, cât și instanța de apel urmau să indice expres care anume act normativ justifică răspunderea statului.

La caz, a reținut că, la materialele dosarului nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil a judecătorului de instrucție, sau a unui eventual organ ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

La 19 ianuarie 2023, reprezentantul recurentului Pantelei Deresco, avocatul Valentin Golubciuc, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei din 20 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 18 aprilie 2022, cu emiterea unei hotărâri noi de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului, reprezentantul recurentului a exprimat dezacordul cu decizia contestată, invocând că este contradictorie și că instanța de apel, s-a axat pe aceleași motive reținute de prima instanță.

Reiterând circumstanțele de fapt menționate în instanțele de judecată ierarhic inferioare și normele de drept pe care și-a întemeiat acțiunea, în esență, a invocat că cererea de chemare în judecată urmează să fie admisă integral.

Reprezentantul recurentului consideră că, cuantumul prejudiciului moral stabilit este vădit disproporțional în raport cu suferințele cauzate acestuia pe parcursul a 9 ani cât au durat procedurile, până când a fost achitat.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Referitor la termenul de declarare a recursurilor, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că acestea au fost declarate în termen, la 26 decembrie 2022 și, respectiv, 19 ianuarie 2023, având în vedere că decizia integrală a fost comunicată recurenților, prin intermediul poștei electronice, la 21 decembrie 2022 (f.d.14).

În conformitate cu art. din 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Curtea Supremă de Justiție a expedit pentru cunoștință intimaților cererile de recurs, informându-i despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței.

Prin referința depusă la 15 februarie 2023, recurentul Pantelei Deresco a solicitat declararea recursului depus de Ministerul Justiției, drept inadmisibil.

Prin referința depusă la 08 februarie 2023, Procuratura Anticorupție a solicitat respingerea recursurilor declarate și menținerea deciziei.

Alte referințe nu au fost depuse.

În conformitate art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 14 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție, recursurile declarate de Ministerul Justiției și de Pantelei Deresco reprezentat de avocatul Valentin Golubciuc, au fost considerate admisibile.

Conform art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Art. 444 din Codul de procedură civilă, prevede că recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora

pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

La caz, Colegiul a considerat inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite verificarea legalității hotărârilor atacate.

În cauza CtEDO Covalenco vs. Moldova nr. 72164/14 16 septembrie 2020, Curtea a statuat că este necesar organizarea unei audieri: a) în cazul în care există necesitatea de a evalua dacă circumstanțele au fost stabilite corect de către autorități (a se vedea Malhous v. Republica Cehă [MC], nr. 33071/96, § 60, 12 iulie 2001); b) atunci când circumstanțele cer ca instanța să-și formeze propria impresie referitoare la justițiabili, prin acordarea dreptului de a explica propria lor situație personală, în mod direct sau prin intermediul unui reprezentant (a se vedea Göç, pre-citată, § 51; Miller, pre-citată, § 34 in fine; și Andersson v. Suedia, nr. 17202/04, § 57, 7 decembrie 2010); c) în cazul în care instanța are nevoie de a obține o clarificare cu privire la anumite detalii, inter alia prin intermediul unei audieri (a se vedea Fredin v. Suedia (nr. 2), 23 februarie 1994, § 22, Seria A nr. 283-A, și Lundevall v. Suedia, nr. 38629/97, § 39, 12 noiembrie 2002).

În speță, toate punctele de drept care puteau exista, pot fi cercetate și soluționate în mod obiectiv pe baza înscrisurilor și documentelor prezente la dosar.

În esență, părțile au avut posibilitatea să prezinte poziția în scris și să răspundă la argumentele părților adverse.

Astfel, examinând recursurile declarate împotriva deciziei din 20 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în limitele controlului de legalitate, în lipsa părților, în raport cu criticele invocate, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile speței, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, va respinge recursul declarat de Ministerul Justiției, va admite recursul declarat de Pantelei Deresco reprezentat de avocatul Valentin Golubciuc și va modifica hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel în partea referitoare la cuantumul despăgubirii pentru prejudiciul moral încasat în beneficiul reclamantului, prin majorarea acestuia și a cheltuielilor de asistență juridică, cu menținerea în rest a deciziei și hotărârii, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sânt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural. Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată; b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată; b1) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională; c) a interpretat

în mod eronat legea; d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Potrivit alin. (4), săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din perspectiva temeiurilor reținute, la caz recurenții au pretins că instanțele de judecată au aplicat eronat normele de drept material și au apreciat arbitrar probele.

Completul de judecată consideră necesar să menționeze, că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recursurilor, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza *García Ruiz vs Spania* (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag.26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr.2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag.84, 98).

Astfel, circumstanțele cauzei prezentate de părți și determinate de instanțele de judecată în fazele procesuale anterioare denotă, că temei pentru înaintarea acțiunii în instanța de judecată a constituit faptul intentării în privința lui Pantelei Deresco a unei cauzei penale în baza în baza art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal și măsurilor procesuale luate de organele de urmărire penală în această cauză, care ulterior s-a finalizat cu o sentință de achitare.

Reclamantul a considerat că odată ce a fost achitat irevocabil de comiterea infracțiunii prevăzute la art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal, este îndreptățit să se adreseze în instanță în vederea reparării prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și procuraturii, potrivit Legii nr.1545 din 25 februarie 1998.

Examinând acțiunea, prima instanță a considerat-o întemeiată și a admis-o parțial, motivând că în privința reclamantului a fost emisă o sentință judecătorească irevocabilă de achitare a acestuia de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal, astfel că acesta este în drept de a pretinde repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Reținând că soluția oferită de prima instanță este justă, fiind în concordanță cu normele ce guvernează litigiul, instanța de apel a menținut hotărârea primei instanțe.

Instanțele ierarhic inferioare, conform materialelor cauzei, au conchis asupra temeiniciei pretențiilor reclamantului, stabilind că acesta a fost pus ilegal sub învinuire, iar ulterior achitat la data de 11 noiembrie 2020 pe motivul că fapta sa nu întrunește elementele infracțiunii prevăzute de art.328 alin. (3) lit. b) și c) din Codul penal.

Instanțele au menționat că Pantelei Deresco este subiect cu drept de sesizare a instanței de judecată prin prisma Legii nr.1545 din 25 februarie 1998, în condițiile în care pe parcursul a nouă ani a fost supus unor suferințe psihice.

Nefiind de acord cu soluția instanțelor de judecată ierarhic inferioare, Ministerul Justiției și Pantelei Deresco, au declarat recurs.

Judecând recursurile, reieșind din circumstanțele cauzei, descrise mai sus și constatate de instanțele de judecată ierarhic inferioare, instanța de recurs relevă că acestea corect au conchis asupra temeiniciei pretențiilor reclamantului în partea ce vizează că este în drept de a pretinde repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, conform prevederilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, stabilind că Pantelei Deresco a fost pus ilegal sub învinuire.

Însă, instanța de recurs consideră că, cuantumul despăgubirii pentru prejudiciul moral acordat de instanțe pentru această încălcare este vădit disproportionat și diminuat în raport cu circumstanțele stabilite la caz și compensațiile acordate de CtEDO pentru violări similare, în care Curtea a constatat că instanțele judecătorești naționale deși constată încălcări ale drepturilor omului, acestea eșuează în acordarea unei compensații suficiente pentru a determina un reclamant să-și piardă statutul de victimă a unei încălcări comise împotriva sa.

Astfel, completul de judecată consideră că deși instanțele de judecată inferioare au conchis corect că Pantelei Deresco este subiect cu drept de sesizare a instanței de judecată prin prisma Legii nr.1545 din 25 februarie 1998, în condițiile în care în privința acestuia în perioada 27 februarie 2014 – 31 martie 2021 a durat ancheta și cercetarea judecătorească, care s-a finalizat cu achitare pe motiv că fapta reclamantului nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, în partea ce vizează repararea prejudiciului moral și încasarea despăgubirii pentru prejudiciul moral cauzat în cuantum de 20 000 lei, instanțele de judecată au aplicat și interpretat eronat normele de drept material și nu au dat o apreciere corespunzătoare circumstanțelor cauzei.

În susținerea opiniei enunțate, Completul de judecată reține că la determinarea cuantumului despăgubirilor urmează să se respecte criteriul echității, care presupune că despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale și echitabile, adică trebuie stabilite în așa fel încât să asigure efectiv o compensare suficientă a prejudiciului moral cauzat, cu menținerea echilibrului între daunele efectiv pricinuite și suma acordată.

Instanța de recurs reține că, conform art. 66 alin. (3) din Codul de procedură penală, în cazul în care învinuirea nu a fost confirmată, învinuitul sau, după caz, inculpatul are dreptul la reabilitare.

Potrivit art. 524 din Codul de procedură penală, persoanele cărora, în cursul procesului penal, prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală sau ale instanțelor judecătorești, li s-a cauzat un prejudiciu material sau moral au dreptul la despăgubire echitabilă în conformitate cu prevederile legislației cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești.

Astfel, în conformitate cu art. 1 din Legea nr.1545 din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

Conform prevederilor art.2007 alin. (1) din Codul civil, prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în următoarele cazuri: a) condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea; b) aplicare ilegală, în calitate de sancțiune contravențională, a arestului, a muncii neremunerate în folosul comunității; c) acțiuni sau inacțiuni care au dus, după caz, la: – constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărâre, a încălcării drepturilor sau libertăților fundamentale ale unei persoane și dispunerea achitării unor sume în beneficiul acesteia; – pronunțarea unei hotărâri de către o instanță judecătorească națională, ca urmare a condamnării statului de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin care s-a dispus achitarea unor sume din contul statului.

Potrivit art. 2 din Legea nr.1545 din 25 februarie 1998, prin acțiuni ilicite se înțelege acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infrațiuni).

Conform art. 3 alin. (1), în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată; e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației; f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

Totodată, art. 6 din Legea nr.1545 din 25 februarie 1998, prevede că dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare; b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare; c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice; d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

În accepțiunea art. 10 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilit de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6 lit. a), care prevede că, dreptul la repararea prejudiciului apare în cazul devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare.

Conform art.11 alin. (1) și (3) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă, caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată, rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei, durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată, natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei, suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice, măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate, durata aflării nelegitime a persoanei în detenție. În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

În conformitate cu art. 2036 alin. (1) din Codul civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.

Conform prevederilor art. 2037 alin. (1) din Codul civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate. Iar potrivit alin. (2) al aceluiași articol, caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerație circumstanțele la care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

În acest sens, Colegiul remarcă că la determinarea cuantumului despăgubirilor urmează să se respecte criteriul echității, care presupune că despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale și echitabile, adică trebuie stabilite în așa fel încât să asigure efectiv o compensare suficientă a prejudiciului moral cauzat, cu menținerea echilibrului între daunele efectiv pricinuite și suma acordată.

În jurisprudența sa Curtea a stabilit că scopul satisfacției echitabile este de a repara prejudiciul cauzat reclamantului ca urmare a evenimentelor contrare Convenției (Scozzari și Giunta împotriva Italiei, 13 iulie 2000, p. 248-250). Atunci când acordă satisfacția echitabilă, Curtea aplică regula restitutio in integrum, aceasta cere ca compensațiile cu titlu de prejudiciu moral acordate la

nivel național pentru violarea Convenției să fie comparabile cu cele acordate de CtEDO în cauze similare (hotărârea Ciorap nr. 2 împotriva Moldovei, 2010).

Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor (Beylor vs. Italia 28 mai 2002, Selmouni vs. Franța 28 iulie 1999).

Completul de judecată menționează că cauza penală a fost examinată în timp de nouă ani, începând cu 27 februarie 2014, când reclamantul a fost recunoscut în calitate de bănuț și ulterior la 27 februarie 2014, când a fost pus sub învinuire pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal, și până la 31.03.2021 când a fost emisă decizia definitivă și irevocabilă a Curții Supreme de Justiție, prin care s-a declarat inadmisibil recursul ordinar înaintat de Procuratura de Circumscripție Bălți, fiind în vigoare decizia Curții de Apel Bălți prin care reclamantul a fost achitat.

Din acest motiv, completul de judecată al instanței de recurs apreciază că la cazul din speță cuantumul compensației încasate nu acoperă suferințele trăite de către reclamant și consideră echitabilă compensarea prejudiciului moral cauzat lui Pantelei Deresco prin încasarea în beneficiul acestuia a echivalentului bănesc în cuantum de 100 000 lei, sumă ce este justificată de circumstanțele speței, în acest sens suma încasată cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral de către prima instanță în mărime de 20 000 lei fiind una inequitabilă, urmează a fi modificată.

Completul de judecată menționează că la concluzia privind majorarea cuantumul sumei ce urmează a fi încasată cu titlu de prejudiciu moral, instanța de apel a ținut cont de faptul că Pantelei Deresco a fost supus pe perioada a nouă ani unei stări de stres, de retrăiri provocate de desfășurarea îndelungată a urmăririi penale, fiindu-i adusă învinuirea în comiterea unei infracțiuni, în această perioadă fiindu-i încălcat dreptul la prezentarea în fața publicului ca fiind o persoană învinuită de comiterea unei infracțiuni, defăimând imaginea și reputația reclamantului.

Distinct de cele reținut supra, referitor la celelalte capete ale acțiunii, Completul apreciază că argumente invocate de recurenți, în susținerea pozițiilor privind dezacordul cu soluțiile adoptate de către instanțele ierarhic inferioare, nu pot fi reținute de către instanța de recurs, deoarece se axează asupra circumstanțelor care au fost constatate și elucidate pe deplin de instanța de apel, având la bază cumulul de probe, care au fost administrate și apreciate cu respectarea normelor de drept procedural și susținute de normele de drept material.

De asemenea, instanța de recurs notează că, la materialele cauzei este anexat bonul de plată, din care rezultă că Deresco Pantelei a achitat avocatului Valentin Golubciuc suma de 10 000 de lei pentru asistența juridică în cadrul prezentei cauze civile (f.d. 3).

În acest sens, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar, în conformitate cu prevederile art. 94 și 96 din Codul de procedură civilă, de a majora și cuantumul sumei încasate de către instanța de fond și menținută de către instanța de apel, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, de la 2 000 de lei până la 10 000 de lei, ca fiind reale, necesare și rezonabile.

Potrivit jurisprudenței Curții, reclamantul are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor în baza Articolului 41 din Convenție doar în măsura în care s-a demonstrat că acestea au fost suportate realmente în mod necesar în limita unui quantum rezonabil. În acest sens, Curtea poate lua în considerare aspecte precum numărul de ore lucrate și onorariul pe oră solicitat (a se vedea *Iatridis v. Grecia* (satisfacție echitabilă) [MC], nr. 31107/96, § 55, CEDO 2000-XI, sau *Mozer v. Republica Moldova și Rusia* [MC], nr. 11138/10, § 240, 23 februarie 2016).

Cu privire la compensarea cheltuielilor de transport în sumă de 3 188,46 de lei, prima instanță corect a menționat că, contrar art. 118 din Codul de procedură civilă, nu au fost administrate careva probe care ar confirma faptul suportării unor astfel de cheltuieli (bonuri de plată, foi de parcurs, etc).

Referitor la recursul Ministerul Justiției, completul îl va respinge ca fiind unul neîntemeiat, or acesta conține criticile invocate anterior și în cererea de apel.

Din aceste motive, Completul Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției, a admite recursul declarat de către Pantelei Deresco reprezentat de avocatul Valentin Golubciuc și de a modifica decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe în partea încasării prejudiciului moral și a cheltuielilor de asistență juridică, prin majorarea cuantumului sumei încasate a prejudiciului moral de la 20 000 de lei până la 100 000 de lei și a cheltuielilor de asistență juridică de la 2 000 de lei până la 10 000 de lei, cu menținerea în rest a deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. a), e), alin. (3) Cod de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se admite recursul declarat de Pantelei Deresco reprezentat de avocatul Valentin Golubciuc.

Se modifică decizia Curții de Apel Chișinău din 20 octombrie 2022 și hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 18 aprilie 2022, adoptate în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Pantelei Deresco împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Procuratura Generală a Republicii Moldova și Procuratura Anticorupție, cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată, în partea încasării de la bugetul de stat gestionat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Pantelei Deresco, a sumei de 20 000 lei cu titlu de prejudiciu moral și a sumei de 2 000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, prin majorarea cuantumului sumei încasate cu titlu de prejudiciu moral de la 20 000 de lei până la 100 000 (una sută mii de lei) și a cheltuielilor de asistență juridică de la 2 000 de lei până la 10 000 (zece mii de lei).

În rest, decizia Curții de Apel Chișinău din 20 octombrie 2022 și hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 18 aprilie 2022, se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Tamara Chișca-Doneva

judecători

Viorica Puica

Oxana Parfeni

Aliona Donos

Ion Malanciuc